

Put prema sretnoj obitelji

»Sve sretna obitelji nalik su jedna na drugu, svaka nesretna obitelj nesretna je na svoj način«, riječi su kojima ruski književnik Lav Nikolajevič Tolstoj započinje svoj roman *Ana Karenjina*. Sretna obitelj Levina i Kiti, s jedne strane, te nesretan brak Karenjina i Ane, odnosno tragična ljubavna veza Vronskoga i Ane, s druge strane, svijet je u koji nas uvodi veliki ruski književnik.

DAVOR VUKOVIĆ

Promatrajući suvremenu situaciju i stanje u kojima se nalaze obitelji, uz malo ljubavi i književnoga talenta, mogli bismo napisati brojne romane o nesretnim obiteljima, u kojima su nesreće raznolike; svaka ima svoju vlastitu, specifičnu nesretnost, *na svoj način*. U isto vrijeme, suvremene su obitelji po mnogočemu u svojoj nesretnosti *nalik jedna na drugu*.

Svađe, alkoholizam, preljubi, droga, kockanje, klađenje, ovisnosti, nevjere, nedostatak komunikacije, individualizam, siromaštvo, nezaposlenost, kao i razni drugi problemi pogodaju ne tek neke, nego priličan broj obitelji. S pravom možemo reći da su nabrojane nevolje oduvijek pritiskale obitelj, a ne samo u ovom našem vremenu. Ipak, čini nam se da spomenuti izazovi danas puno lakše ugrožavaju, pa i uništavaju obiteljsku zajednicu, nego je to bio slučaj u prošlosti.

Razlog tomu zacijelo je sveopća rascjepkanost i relativizam, gdje je malo što stabilno i sveto, a na tu razlomljenost nije imuna ni obitelj. K tomu, živimo u vremenu snažno naglašene osobne slobode, individualnosti i samostalnosti, u kojem se sve teže ostvaruje trajno *biti s drugim*; u vremenu rađanja novih, alternativnih zajednica koje nemaju klasičnu obiteljsku strukturu (muškarac-žena-djeca) niti trajnost (*dok nas smrt ne rastavi*), već nastaju ujedinjavanjem po principu vlastitoga slobodnog izbora, bez izvanjskih okvira i zakona, često onkraj bilo kakve institucionalnosti, ponajmanje one crkvene ili općenito religiozne.

Obitelj je, dakle, u krizi i nešto valja činiti. I Katolička crkva po tom pitanju ima bitnu ulogu te je među njezinim zadaća-

ma čuvanje i promicanje dostojanstva braka i obitelji. U tom vidu imamo i mnoga nastojanja, osobito od Drugoga vatikanskog sabora do danas.

Na tom tragu crkvene brige i zalaganja jest i aktualni događaj Treće izvanredne biskupske sinode o obitelji. Papa Franjo na početku Sinode izjavio je kako je sretna obitelj vitalna za Crkvu i društvu. Slično je i Drugi vatikanski sabor naglasio kako je spas osobe te ljudskog i kršćanskog društva usko povezan sa sretnim stanjem u bračnoj i obiteljskoj zajednici (usp. GS 47). Ako polazimo od premise da je obitelj temeljna stanica Crkve i društva, onda se slažemo s papom Franjom i sa Saborom kako je sretna obitelj, odnosno sretno stanje u bračnoj i obiteljskoj zajednici, preduvjet i temelj sretne Crkve, ali i sretnog i skladnog društva. Kako, međutim, ostvariti sretnu obitelj? Je li sretna obitelj samo utopija i lijep san (ali ipak samo san), ili postoji *put k sreći* kojim bi mogla poći obitelj u ovom našem vremenu? Vidimo, naime, da su nam gradovi i sela, pa i obitelji, sve manje mjesta sreće, a sve više prostori usamljenosti, razočaranja i žalosti. Stoga je važno pomoći suvremenoj obitelji da postane sretnija i radosnija, pokazati joj put, biti joj konkretna podrška na putu k sreći i stabilnosti.

Spomenuli smo da su razni uzroci krize, pa i raspadanja obitelji u suvremenom svijetu. Među njima osobito možemo izdvojiti aktualni problem sve veće nezaposlenosti i siromaštva, dužničkoga ropstva i financijske nesigurnosti. Ovdje, međutim, želimo istaknuti još jedan uzrok, koji iz kršćanskoga kuta gledano ima veliku važnost, a to je kriza vjere i morala, odnosno egzistencijalne i životne povezanosti s Bogom.

Biblijsko-kršćanska vizija braka i obitelji polazi od Boga. Čovjek je stvoren na sliku Božju, kao muškarac i žena. »I reče Bog: načinimo čovjeka na svoju sliku, sebi slična (...) Na svoju sliku stvori Bog čovjeka, na sliku Božju on ga stvori, muško i žensko stvori ih.« (Post 1, 26-27) Bog u potpunoj slobodi stvara čovjeka, *na svoju sliku*, kao muško i žensko, te ih blagoslivlja i zapovijeda: »Plodite se i množite i napunite zemlju.« (Post 1, 28) Plod zajedništva muškarca i žene jesu djeca, odnosno potomstvo.

Brak i obitelj zapravo su odsjaj samoga Boga i kreativne božanske ljubavi. Kao što je Bog u sebi ljubav i zajedništvo božanskih osoba, tako je i obitelj zajedništvo muškarca i žene u ljubavi iz koje se rađa potomstvo i obnavlja čovječanstvo. Biblijski gledano, dakle, obitelj je slika Trojstva, tog iskonskoga zajedništva osoba u ljubavi, te je povezanost s iskonom od iznimne važnosti za vitalnost i opstanak ljudske obitelji.

Mnoge obitelji danas, pa i one nominalno kršćanske, žive svakodnevicu udaljene od životnoga božanskog izvora, uronjene isključivo u radost i žalost ovoga svijeta

ta, bez osobnoga vjerničkog iskustva i povezanosti sa živim Bogom. A bez životne vjerničke povezanosti s Trojedinim Bogom i njegovom ljubavlju, obiteljske i ljudske veze bivaju ugrožene; bez božanskoga blagoslova i milosti, bračna i obiteljska sreća brzo prolazi; bez Božje ljubavi prisutne u obitelji, ljudske ljubavi brzo presuše i ugasnu. *Sretno stanje* obitelji stoga nije posljedica pukoga slučaja, već Božjega blagoslova i njegove vitalne prisutnosti u obitelji.

Snažna je i aktualna, u ovom kontekstu, Isusova prisposoba o milosrdnom ocu i o izgubljenom sinu (usp. Lk 15, 11-32). I ovdje su u središtu obiteljski odnosi: sin željan slobode i samostalnosti odlazi od oca, no ubrzo se prazni njegova (prividna) sreća bez obitelji i oca, sin pada sve niže i niže, sve dok ne dotakne dno žalosti i očajno stanje u kojem zavidi svinjama na rogačima kojima je žudio utažiti ljutu glad. Na dnu žalosti, javlja se slutnja sreće i radosti, te odluka o povratku ocu.

Sreća i spasenje, bilo za pojedinca, bilo za čitave obitelji, na tragu biblijske prisposobe, nalazi se u povratku Ocu, u obraćenju i vjeri, u obnovi iskustva voljenosti i povezanosti s milosrdnim Ocem. Povratak živom Bogu uključuje obnovu iskustva vjere i povjerenja u Božju providnost, dobrotu, ljubav i milosrđe, povratak osobnoj molitvi, čitanju Svetoga pisma, nedjeljnoj euharistiji. U tom vidu, među važnim zadaćama Crkve stoji i zadaća pomoći ljudima da dođu do vjere i obraćenja, do iskustva vjere i iskustva voljenosti, do iskustva da je Bog s njima i uz njih u svakoj situaciji svakodnevnoga obiteljskog života.

Vjera i ljubav, dakle, stoje i trebale bi biti u središtu kršćanske obitelji, ali i u motivaciji za sklapanje braka i za osnivanje obitelji. Kada govorimo o kršćanskom braku i obitelji, ističemo da je ljubav između supružnika prva svrha braka odnosno ženidbe, da je vjera temelj iz kojega se ulazi u kršćansku ženidbu, te horizont unutar kojega se prihvaćaju bitna svojstva ženidbe: jednost i nerazrješivost, odnosno bitne svrhe ženidbe: ljubav između zaručnika i otvorenost potomstvu. Stoga je važno i ozbiljno pitanje o vjeri odnosno pitanje vjere s obzirom na temu braka i obitelji. Je li kršćanska vjera temelj i horizont unutar kojega zaručnici ulaze u brak? Ima li vjera nosivu ulogu, odnosno ima li ikakvu ulogu u odabiru zaručnika i u odluci da žive u ljubavi i slozi *dok ih smrt ne rastavi*? Ima li stvarne i ozbiljne (kršćanske) ljubavi među njima, onkraj strasti i zaljubljenosti? Nije li često neplanirana trudnoća ili tek strast i zaljubljenost motiv ulaženja u brak, daleko od promišljenoga izbora u vjeri, utemeljenoga u ljubavi?

U tom vidu, više je nego očito kako su kršćanska vjera, a s njom usko povezana ljubav, važan temelj za sklapanje braka i za osnivanje obitelji, a kasnije i nosivi temelj sretnoga braka i obitelji. Čini nam se stoga važnim pitanje vjere i ljubavi, na kojem je Crkva pozvana zastati promišljajući o problemima braka i obitelji. Osobitu pozornost valja obratiti pitanju vjere i ljubavi zaručnika prije same ženidbe i osnivanja

obitelji, odnosno prije nego se brakovi sklope i na njih stavi uzvišen pečat nerazrješivosti i trajnosti.

Čini se, naime, kako u Crkvi, s jedne strane, s lakoćom *otvorimo* vrata pristupanja crkvenoj ženidbi, prihvaćajući izjavu zaručnika da sklapaju ženidbu na temelju vjere i ljubavi, bez temeljitije provjere, odnosno sigurnosti da osim izjave i potpisa, uistinu ozbiljna vjera i ljubav krase njihov odnos, da bi s druge strane, kada zatraže poništenje braka, vrata praktično *zatvorili*, te puno strože i ozbiljnije provodili postupak poništenja braka. Dojam je, dakle, nerazmjera između lakoće s kojom omogućujemo zaručnicima sklapanje ženidbe, s jedne strane, i vrlo kompliciranoga i dugotrajnoga postupka poništenja ženidbe, s druge strane.

Bez vjere i ljubavi – kršćanske, ozbiljne, odgovorne, u Bogu utemeljene – ni u počecima, a ni u svom tijeku, brak i obitelj nemaju životnu snagu, a u konačnici ni pravnu, ni teološku valjanost.

Jedan od važnih putova prema sretnoj obitelji, stoga, iz kršćanske perspektive, vodi preko puta obnove vjere kao iskustva susreta s Bogom Isusa Krista u ljubavi. Vjera koja se živi i prenosi kao iskustvo osobnoga susreta s Bogom, postaje djelotvorna i privlačna, te može obitelji obnoviti životnu snagu i učiniti je mjestom sreće i radosti.

Nadamo se i da Treća izvanredna biskupska sinoda o obitelji u svojim promišljanjima i zasjedanjima ne će ostati zapamćena tek kao važan povijesni i crkveni događaj, već da će imati konkretne plodonosne posljedice za suvremenu obitelj. Opća Crkva i mjesne Crkve imaju važnu zadaću da kućnoj Crkvi, odnosno kršćanskoj obitelji, konkretno pomognu u obnovi vlastitoga iskustva vjere, da unutar svojih crkvenih prostora i struktura stvaraju ozračje koje će pojedincima i obiteljima biti duhovno privlačno te da postanu mjesto radosti i sreće. Jer, bez unutarnjega iskustva vjere, te bez obraćenja i povratka Trojedinom Bogu ljubavi i milosrđa, malo će vrijediti odluke i zaključci, pa bili oni i biskupsko-sinodski.